Succes kun je alleen maar bereiken als je er voor kiest!

(Een verhaal over Verantwoordelijkheid, Risico, Leadership, Excellence en Succes)

Toen ik tijdens mijn coaching opleiding hoorde over de vier niveaus van verantwoordelijkheid, zijn mij heel wat zaken duidelijk geworden. Risico, verantwoordelijkheid, leiderschap en excellence, het zijn de noodzakelijke ingrediënten van elke succescocktail en het begint met je verantwoordelijkheid inzien en je zelfleiderschap opnemen.

Eerst een woordje over de vier niveaus van verantwoordelijkheid. We kennen ze allemaal en we gebruiken ze dagelijks. Alleen zijn we er ons zelden of niet van bewust dat we dat doen en we hebben onvoldoende inzicht in de uiteindelijke consequenties die met bepaalde niveaus van verantwoordelijkheid verbonden zijn.

Het laagste niveau is het niveau waarop je elke verantwoordelijkheid weigert op te nemen en het wordt gekenmerkt door de uitspraak ***"ik kan niet"***. Vraag je eens af hoe dikwijls je zegt "ik kan niet", terwijl je het zelfs nog niet eens geprobeerd hebt, of heel zeker weet dat je het eigenlijk wel kunt, maar er niet de fut / moed / goesting / … voor hebt.

Eigenlijk wil je alleen maar zeggen "ik wil die verantwoordelijkheid op geen enkele manier opnemen". Uiteraard is het heel goed mogelijk dat "ik kan niet" een heel terechte uitspraak is, omdat je inderdaad niet in staat bent om de gevraagde verantwoordelijkheid met kans op succes te dragen. Omdat je weet dat fysieke of andere beperkingen het zo maken dat de risico's die je loopt veel groter zijn dan de risico's die je neemt en dat een goede uitkomst zo goed als uitgesloten is. Persoonlijk zou ik op de vraag of ik 10 minuten mijn adem wil inhouden, heel terecht antwoorden "ik kan dat niet". Maar hoe dikwijls is dit echt het geval? Faalangst en perfectie zijn heel vaak de echte oorzaak van onze onwil om verantwoordelijkheid op te nemen en komt het niet door een of andere reële beperking.

Het volgende niveau wordt gekenmerkt door gedachten of uitspraken zoals; "ik kan wel maar ik wil niet"of "ik moet". Hoe vaak hebben we het niet over "moeten". Ook dit is eigenlijk een gebrek aan enthousiasme om de verantwoordelijkheid voor je acties op te nemen, voor wat je eigenlijk doet en ook hoe je iets doet. Wanneer je "moet", plaats je de verantwoordelijkheid extern. Hoewel "moeten" vaak een gevolg is van een groot plichtsbesef, is het geen teken van verantwoordelijkheidszin. De ultieme verantwoordelijkheid ligt bij iets of iemand anders. Zonder deze externe "krachten" zou je helemaal niet doen wat je doet. De plicht roept, dat wel, maar voor je daden volledig verantwoordelijk zijn is er nog niet bij, die ligt bij de toestand, situatie of persoon die je er toe gedwongen heeft tot jouw actie te komen.

Bij het derde niveau begin je al gedeeltelijke verantwoordelijkheid te aanvaarden. Dit niveau kun je herkennen aan de gedachte of uitspraak "ik wil". Dit toont aan dat bij eventuele actie je bereid bent om daar ook wel verantwoordelijkheid voor op te nemen. Anderzijds is het ook iets vrijblijvends. Als je zegt "ik wil", ben je nog niet in actie gekomen. Je kunt perfect van alles willen en er geen enkele inspanning voor over hebben. De bereidheid om verantwoordelijkheid op te nemen lijkt aanwezig te zijn, maar zonder actie is er dus nog niets gebeurd. Het is pas als je in actie treed, wanneer je zegt ik wil dit doen en effectief iets doet, dat je verantwoordelijkheid begint op te nemen. Als dit in antwoord op een vraag, situatie of toestand is, kun je nog steeds een deel van de verantwoordelijkheid naar de oorzaak van je daden doorschuiven!

Op het vierde niveau kom je er echter niet meer onderuit. Dat komt omdat je er dan zelf voor gekozen hebt! "Ik kies ervoor" is dan ook een heel krachtig signaal van het opnemen van je verantwoordelijkheid. Hier is geen speld tussen te krijgen. Jij bent het die er voor kiest. Niets of niemand anders heeft er ook maar iets mee te maken! Het is alleen op het vierde niveau waar succes binnen je bereik komt. Mensen die wel willen, blijven vaak in dit stadium steken en zijn dikwijls niet bereid om er echt voor te kiezen. Ze blijven dromen van een gouden toekomst, maar gaan niet aan de slag, voor welke reden dan ook.

Als je “moet” is het ook niet echt vol te houden. Misschien dat je wel tot resultaten komt, maar het moeten en je plichtsbesef brengen je langzaam naar een afgrond van fysiek ongemak en depressie. Ook een “burn-out” is zeker een fenomeen dat vaak het gevolg is van “moeten”. Te lang stressen en onder druk staan is nefast voor je systeem en een echte energievreter.

Tot slot zijn er nog diegenen die niets kunnen. Dat deze groep geen successen zal beleven is echter zo evident dat ik er verder niet over zal uitweiden.

Kiezen iets te doen (of soms ook niet te doen) heeft naast het opnemen van je verantwoordelijkheid ook nog andere voordelen. Als je echt voor iets kiest gebruikt je een ander deel van je hersenen dan wanneer je iets moet en dit heeft zo zijn positieve effecten.

“Moeten” is je plicht vervullen. Het is vaak verbonden met routinezaken en als het geen routine is, dan heb je een hoop stress die nergens goed voor is. Dat komt omdat “moeten” perfect past bij het gebruik van je neo-limbisch hersengebied. Helaas is dit niet het meest performante gedeelte van je hersenen. Het kan eigenlijk alleen maar routine taken aan en dat is de reden waarom er stress ontstaat als het iets ingewikkelder wordt.

Kiezen gebeurt echter in het prefrontaal hersengebied. Hier kun je complexe zaken aan en kun je heel goed analyseren welke risico’s je neemt en welke risico’s je loopt. Het is ook het hersengebied dat je in staat stelt om op serene wijze onwaarschijnlijk moeilijke taken en opdrachten uit te voeren, want hier zit onze echte intelligentie, creativiteit en oneindige mogelijkheden.

Helaas kun je niet echt bewust gebruik maken van dit gedeelte van je hersenen. Alleen jouw neo-limbisch systeem werkt met je bewustzijn (en omgekeerd) en je blijft al te gemakkelijk in dit systeem hangen. Wanneer je echter bewust en volledig voor iets kiest, dwing je als het ware om je beslissing af te wegen, je verantwoordelijkheid te nemen en alle consequenties te aanvaarden en dit doe je automatisch met je prefrontaal brein. Pas dan kun je de grootse en onbekende zaken aan die je naar succes leiden.

Wanneer je er echt voor kiest schep je ook een duidelijk doel. Je weet waarvoor je kiest en dat is een tweede voordeel. Dit gegeven stelt je in staat in actie te treden. Iets dat niet altijd aanwezig is bij mensen die “willen” en er nog niet voor “kiezen”. Een helder doel en het opnemen van verantwoordelijkheid zijn dan ook twee belangrijke voorwaarden om tot effectief (zelf)leiderschap te komen. Het zal je toelaten om een weg uit te stippelen naar succes en het zal je de mogelijkheden geven om deze weg te volgen.

Een ander voordeel bestaat erin dat je een duidelijk kader creëert, waarbinnen risico’s helder kunnen geanalyseerd worden. Wat eerst in het onderbewustzijn plaatsgreep, kun je nu veel explicieter vorm geven. Het kader bepaalt welke risico’s je neemt en hoeveel je dat waard kan zijn. Anderzijds geeft het je ook zicht op de risico’s die je loopt, waardoor je deze risico’s kunt aanpakken en je kans op succes vergroten.

Er is echter nog een voordeel. Wanneer je het doel en de weg ernaartoe helder hebt, je risico’s goed onder controle hebt en kiest om er volledig voor te gaan, aanvaard je wat je op weg naar het doel kunt tegenkomen en het zal je toelaten om onverwachte hindernissen te overwinnen en de wijzigingen aan je plan aan te brengen die zich opdringen. Volledige verantwoordelijkheid geeft je de energie en moed om vol te houden waar anderen afhaken. Dit is meer dan plichtsbewustzijn en het vreet minder energie. Dit is excellence. Verder gaan dan anderen, die het niet kunnen, die het moeten of die het wel willen, maar er niet voor kiezen. Het is de enige weg naar echt succes!

Peter Blokland
BYAZ bvba